

تخیر اخلاق ناصری

www.ketab.ir

سرشناسه: حسینی، سیدرحیم، ۱۳۴۸ -
عنوان قراردادی: اخلاق ناصری، شرح
عنوان و نام پدیدآور: تحریر اخلاق ناصری / تألیف سیدرحیم حسینی.
مشخصات نشر: تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین الملل، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۳۰۴ ص: ۵/۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۴-۸۴۹-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: چاپ قبلی: سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین الملل، ۱۳۹۴.
موضوع: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ق... اخلاق ناصری -- نقد و تفسیر
موضوع: اخلاق اسلامی -- متون قدیمی تا قرن ۱۴
Islamic ethics -- Early works to 20th century
اخلاق -- متون قدیمی تا قرن ۱۴
Ethics -- Early works to 20th century
نثر فارسی -- قرن ۷ق. -- تاریخ و نقد
Persian prose literature -- 13th century -- History and criticism
شناسه افزوده: نصیرالدین طوسی، محمدبن محمد، ۵۹۷-۶۷۲ق... اخلاق ناصری، شرح
شناسه افزوده: سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین الملل
رده بندی کنگره: ۵۵۲۱۷/۴۵
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۶۱
شماره کتابشناسی ملی: ۷۶۲۶۶۲۷

شرکت چاپ و نشر بین الملل

عنوان کتاب: تحریر اخلاق ناصری

تألیف: سید رحیم حسینی

مدیر هنری: مهیار بسپهری

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۴-۸۴۹-۵

ناشر: چاپ و نشر بین الملل * چاپ: اول (چاپ پنجم از سری کل) بهار ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه * قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان

دفتر مرکزی: تهران، میدان استقلال، سعیدی جنوبی، پلاک ۲، طبقه ی سوم

تلفن: ۳۳۹۲۲۹۵۹-۳۳۱۸۶۰۲ • نمابر: ۲۱-۰

فروشگاه مرکزی: میدان فلسطین، ضلع شمال شرق، پلاک ۴ و ۵

تلفن: ۸۸۹۰۳۸۲۳-۰۲۱ • نمابر: ۸۸۹۰۳۸۲۳

www.intlpub.ir • Email: intlpub@intlpub.ir

• همه حقوق محفوظ است.

- ❖ مقدمه ۹
- ❖ سبب نگارش کتاب ۱۱
- مقدمه‌ای که قبل از وارد شدن به مطالب اصلی کتاب، لازم است ۱۲

❖ مبادی و مقاصد تهذیب اخلاق ۱۷

- ❖ قسمت اول: مبادی تهذیب اخلاق ۱۹
- ❖ فصل اول: موضوع، مبادی و مسائل علوم ۱۹
- ❖ فصل دوم: شناسایی نفس انسانی ۲۱
- مقدمه اول ۲۱
- مقدمه دوم ۲۲
- مقدمه سوم ۲۲
- مقدمه چهارم ۲۳
- مقدمه پنجم ۲۳
- ❖ فصل سوم: در بیان تعداد قوای نفس انسانی و تفاوت آن‌ها ۲۹
- ❖ فصل چهارم: انسان اشرف موجودات جهان است ۳۳
- ❖ فصل پنجم: نفس انسان دارای کمال و نقصان است ۳۹
- مراتب نقصان و کمال ۴۲
- ❖ فصل ششم: چیهستی کمال نفس و پاسخ برخی اشکالات ۴۳
- کمال علمی و کمال عملی انسان ۴۳

- ❖ فصل هفتم: در بیان خیر و سعادت‌تی که مقصد کمال‌اند ۵۵
- تقسیمات خیر ۵۷
- تقسیمات سعادت ۵۸
- اختلاف حکما در دنیوی یا اخروی بودن سعادت ۶۰
- ❖ قسمت دوم: مقاصد تهذیب اخلاق ۷۳
- ❖ فصل اول: تعریف و بیان حقیقت خلق ۷۳
- ❖ فصل دوم: صناعت تهذیب اخلاق برترین صناعت‌هاست ۷۹
- ❖ فصل سوم: تعداد اجناس فضایل که مکارم اخلاقند ۸۱
- ❖ فصل چهارم: انواعی که تحت اجناس فضائل قرار دارند ۸۵
- ❖ فصل پنجم: در بیان چگونگی حصر اضداد اجناس فضایل یادشده ۹۱
- ❖ فصل ششم: فرق میان فضایل و احوال شبه فضیلت ۹۷
- ❖ فصل هفتم: در بیان شرف عدالت بر دیگر فضایل ۱۰۵
- ❖ فصل هشتم: ترتیب التماس فضایل و مراتب سعادت ۱۲۳
- اجناس سعادت ۱۲۷
- ❖ فصل نهم: حفظ صحت نفس در پرتو محافظت از فضائل ۱۲۹
- ❖ فصل دهم: معالجه امراض نفس که از راه ازاله رذایل ممکن است ۱۳۹

❖ گفتار دوم: تدبیر منزل ۱۶۹

- ❖ فصل اول: سبب احتیاج به منازل و شناخت ارکان آن ۱۷۱
- ❖ فصل دوم: سیاست و تدبیر اموال و مخارج منزل ۱۷۷
- ❖ فصل سوم: سیاست و تدبیر اهل منزل ۱۸۳
- ❖ فصل چهارم: سیاست و تدبیر امور فرزندان ۱۹۱
- آداب سخن گفتن ۱۹۸
- آداب راه رفتن و ایستادن ۲۰۰
- آداب غذا خوردن ۲۰۱
- فصلی که بعد از تألیف کتاب، به آن ملحق شده ۲۰۲
- ❖ فصل پنجم: سیاست و تدبیر امور خدمت‌گزاران ۲۰۷

ستایش بی‌کران و مدح بی‌شمار، سزاوار عزیز بی‌همتا و پروردگار عالمیان است، او که سرشت نخستین انسان را پدید آورد، «اوست آغازگر آفرینش» [روم / ۲۷]، و به خواست او حقایق انواع موجودات در سپیده دم خلقت، گام به عرصه هستی نهادند، جان‌مایه طبیعی انسان را برای رسیدن به کمال و مراحل گوناگون تحول، چهل بار به صورت‌ها و احوال گوناگون درآورد و بنا به روایتی، طینت انسان چهل صبح به دست قدرتش سرشته شد، و آنگاه به طور کامل آماده گردید، شایستگی قبول فیض خاص خداوندی در وی پدید آمد و خلعت صورت انسانی را که بر اساس معیار عالم امر و قانون ملکوت، دوخته شده بود بر تن او کرد. و «فرشتگان به دستور او آمدند» [نحل / ۲] و فرمود: «نیست فرمان ما مگر در یک چشم به هم زدن» [قمر / ۵۰] و بر اساس قانون حاکم «کن فیکون» [بقره / ۱۱۷]، «در یک چشم به هم زدن یا سریع‌تر از آن» [نحن / ۷۷]. و بدین ترتیب، مرحله نخستین از موجودیت انسان رقم خورد و نوبت به آفرینش دوم او رسید و قابلیت تحمل پروردگار را یافت، که می‌فرماید: «و آنگاه انسان را به آفرینش دیگری آفریدیم» [مؤمنون / ۱۴]. از جمله آغاز آفرینشش، که رو به سوی او دارد، معنویت انسان را، که سرچشمه پندایش صورت روحی اوست و در آن مرحله از وجود، در یک لحظه به دست آورده بود، در مدرسه «به انسان، آنچه را که نمی‌دانست آموخت» [علق / ۵] و عرصه «کار نیک انجام دهید» [سبأ / ۱۱]، با آزادی ذات از قید ماده و جسم، و تهذیب صفات، و رشد در مدارج کمال، و آراستگی به کارهای نیک در طول سال‌ها و لحظه‌ها مرتبه به مرتبه و منزل به منزل، راه سعادت را می‌پیماید، تا آنگاه که بانگ «به سوی پروردگارت بازگرد» [فجر / ۲۸] به صدا درآید، و آن چهره عاریتی او را که لباس نخستین خمیره مادی انسان بود و در آفرینش نخستین، با سرشته شدن و پرورش یافتن، شکل آدمی یافته بود، در یک آن بازستانند، چنان‌که فرمود: «آنگاه که زمان رفتن ایشان فرارسد، نه آنی پیش از آن و نه آنی پس از آن، باید بروند» [اعراف / ۳۴]. و ناگهان ندای «برای چه کسی است ملک امروز؟» [غافر / ۱۶] با جواب «از آن خدای یکتای قهار» [غافر / ۱۶] از جانب پروردگار عالم در فضای جهان ملکوت طنین افکند و زمان تحقق وعده «هر چیزی هلاک شدنی است جز او» [قصص / ۸۸] فرارسد. و هشدار «آن‌گونه که آفریده

شده‌اید، باز خواهید گشت» [اعراف / ۲۹] عملی گردد و حکمت حدیث قدسی «گنج پنهانی بودم، دوست داشتم شناخته شوم، خلق را آفریدم تا شناخته شوم» اتمام یابد؛ و این است تقدیر پروردگار عزیز و دانا.

و درود بی‌شمار و تحیت بی‌کران سزاوار وجود مقدس سرور راهنمایان دین و مهتر پیشوایان اهل یقین، محمد مصطفی [ص] است که رهایی خلاق از تاریکی و سرگردانی و جهالت، به نور ارشاد و هدایت او ممکن است، و ایمنی اهل زمین از وادی‌های غفلت و گم‌راهی در گرو چنگ زدن به رسیمان عصمت اوست.

نگارنده این مقاله و مؤلف این رساله می‌گوید: تحریر این کتاب، که موسوم به اخلاق ناصری است، زمانی صورت گرفت که گردش ایام از سر اضطرار و ضرورت، او را وادار به دوری از وطن ساخت و دست تقدیر او را به اقامت در خطه فُهستان پای بند گردانید، و چون در آنجا به سببی که در آغاز کتاب نوشته شده است، شروع به این تألیف نمود، به اقتضای اصل مدارای میهمان با صاحب خانه و ضرورت خشنود کردن آن تا زمانی که انسان در خانه و سرزمین اوست - که تقیه نمودن برای جان و آبرو صدقه سنت برای رهایی جان و عرض، ناچار شدم دیباچه‌ای موافق عادت و سنن آن جماعت در علم سنیستایش بزرگان ایشان، ولو برخلاف عقیده و سیره اهل شریعت و سنت به رشته تحریر درآورم - به این علت، آغاز کتاب به صورت مذکور ترتیب یافت و به حکم اینکه مضمون کتاب مشتمل بر فتنی از فنون حکمت است و بر اساس هیچ روش خاصی تدوین نیافته، جویندگان اخلاقی با تمام اختلافی که در عقاید دارند، به مطالعه آن اظهار تمایل دارند و نسخه‌های فراوانی از آن در بین مردم انتشار یافته، پس از آنکه لطف پروردگار - جلّت اسمائه - به واسطه‌ی عنایت سلطان زمان - عمّت معدلته - این بنده شکرگذار را از آن جایگاه ناشایست آزاد ساخت، جمعی از بزرگان اهل فضل و صاحبان فضیلت، که این کتاب را مطالعه نموده، از گفتارهای آن رضایت داشتند، خواستند دیباچه کتاب را از آن‌گونه که بود و من نیز به آن راضی نبودم تغییر دهم، تا کسی قبل از وقوف به مطالب و حقیقت کتاب، از خواندن آن اجتناب نرزد، بدون اینکه توجه داشته باشد مؤلف از آوردن آن مقدمه عذری داشته و مستحق سرزنش نیست. به موجب مزبور، این دیباچه به جای آن پیش درآمد قرار داده می‌شود، و اگر نسخه‌ای از این کتاب نزد کسی است، نیکوتر است که آن را به این‌گونه‌ای که بیان می‌کنیم شروع نماید، «والله الموفق والمعین».